

1) שו"ל: הנני מבטל מה שכתבתי בבכורי העתים מסנת הקפ"ס, שהברכה שברך יצחק את יעקב - כסתייה סגור לברך את עשו - היתה לו לבדו ולא לזרעו אחריו. כן אמנם נ"ל שאע"פ שלא נזכר הזרע בפירוש, היה הדבר סובן סאליו שהכוונה לזרעו ולזרעו, כי כן מצאנו מנהג האבות בימי קדם כסחיו מברכים את בניהם לא היו מברכים אותם בברכות סתכליגה במוחם, אלא גם זרעם וזרע זרעם היו מברכים, כמו סראינו ויברכו את רבקה ויאסרו לה אחותנו אח חיו לאלפי רבגה ויירש זרעך וגו' ...

על כן נראה לי ברור כי "ויתן לך האלהים מטל הסמים וגו'" יעבדוך עמים וגו', הכוונה סתחייגה הברכות האלה לו ולזרעו אחריו עד עולם. ולענין מסבת יצחק, נ"ל כי רצה לברך את עשו להיותו חביב לו, כי ציד בפיו, ורצה ליחד לו ברכה והצלחה יותר מאחיו, וכמו סאמר לו 'הוה גביר לאחיו', וליעקב לא היה בדעתו לברך כלל, כי אמר בלבו יעקב יטכון עם עשו, ויירטו סניחם את הארץ אסר נתן אלהים לאברהם, וברכת אברהם תחקיים בסניחם, כי סניחם זרע יצחק ובני הגבירה, והנה ברכת אברהם סעצמת תחול עליהם, בלי שיברך הוא את יעקב; אך הוצרך לברך את עשו, למען יהיה לו יתרון מל אחיו ויהיה גביר עליה. ואע"פ סזיהיה עשו גביר על יעקב, תוכל ברכת אברהם להחקיים בסניחם, ויהיו סניחם ברכוהו ויטכנו בסלוס יחדו, כי ידע סבעו סל יעקב, כי היה איס תס יוטב אהליט וסבלן ובעל ענות. ולפיכך בברכה אסר ברך את יעקב בחסבו סהוא עשו לא הזכיר כלל ברכת אברהם, ולא הארץ אסר נתן אלהים לאברהם כמו סחזכיר לברכו, כי אמנט הברכה ההיא סחיה מברכו באותה טעה היתה סיוחדת לעשו, אבל ברכת אברהם היא לטני האחים יחדו.

ורבקה בסמעה דברי יצחק לעשו, חבימה טיס בדעתו לתת לו יתרון על יעקב, סאם לא כן היה מברך את סניחם או לא היה מברך גם אחר מהם, וראתה סחיה זה עול וחמס הנעטת ליעקב בנה החביב לה, ובפרט סחיה היתה יודעת מה סנאמר לה 'כי רב יעבדך צעיר' (ויצחק לא ידע סזה דבר); לפיכך התחמט להפיר עצה יצחק, וחיתה לה התנצלות בסמעה זהה, כי לא היה אלא למנוע העול ולהקים גזרת תאל.

ואחרי אסר הצליחה תחבולת רבקה ונחקיימה עצמה ונתברך יעקב, ואחר אסר אמר לו יצחק: "אורריך ארור וסברריך ברוך", וזהבין יצחק כי טאת ה' היתה זאת, וסאין רצון ה' סיהיה עשו גביר ליעקב, אבל בחפך טיהיה יעקב גביר לעשו, על כל לא חרה אפו ביעקב, אך אסר "גם ברוך יהיה", כלומת אין ספק כי מה' יצא הדבר, סאם לא כן לא היה מצליח במעשור.

הן עמת סאם היה יצחק סכיר עקבת יעקב קודם סיברכתו, הוה גוער בו ואולי היה מקללו, כאסר דאג יעקב באסרו "והבאתי עלי קללה ולא ברכת"; אבל אחר סנסתייעת סלתא ונתברך יעקב בברכה אסר אין להשיב, כי אסר לו אורריך ארור, לא חלף עוד, אך אמר מה: היתה גסבה.

וכסראת יצחק את עשו בוכת ומתאוונן, וסבקט ברכת אחרת, ורעא כי בגאותו ורום לבו לא יוכל לשכון עם יעקב ולהיות בכבע אליו ולהתענג עמו בארץ אסר נתן אלהים לאברהם, אז ברך אותו סאם לא ירצה לשבת עם יעקב, תנתן לו ארץ אחרת טובה וסמנת, ועל חרבו יהיה וגו'.

ואסנט אחרי כן, כמבא יעקב להפטר מאביו במרט ילך אל ארט נחרים, והוצק יצחק לברכו, אז לא הזכיר לו סיהיה גביר לאחיו, כי לא היה צריך לחזור ולכפול לו הברכה והוא פעו סניח; אבל ברכו בברכת אברהם, והיו הגויכה סחיה סן חזין שתחול על סניחם יחד, אלא סאחר סככו זכה יעקב להיות גביר, (סאחר טחבין יצחק סלא יחסוך עשו לשכון עמו, אך ילך אל ארץ אחרת, וזה ליחד ברכת אברהם ליעקב לבדו.

- (א) חבא ראיות נוספות לדבריו, שהברכות שברכו האבות לבניהם לא היתה לתם לעצמם, למשך ימי חייהם, אלא מכוונת גם לזרעם ולזרע זרעם!
- (ב) מה הן חולשות תפיסתו הכללית של שו"ל?
- (ג) החוכל להסביר את העדר ברכת אברהם בפסוקים כ"ה-כ"ט ואת הזכרתה בכ"א פסוק ד', בדרך אחרת שלא כשו"ל.

2) רמב"ן ד': ה"ה בעבור תברוך בפסיו: היה בדעתו לברך אותו מיזכה הוא בברכת אברהם לבחול את הארץ, ולחיות הוא בעל חברית לאלוהים, כי הוא הבכור. ונראה שלא הגידה לו רבקה מעולם הנבואה אסר אמר לה ה' (כ"ה כ"ג) "ורב יעבדך צעיר" כי איך היה יצחק עובר את פי ה' והיא לא תצלה (חמליגה סאולה סבסדבר י"ד ס"א) למח זה אמת עובריט את פי ה' והיא לא תצלת!?

(תולדות תסכ"א)

והנה מתחילה לא הגידת לו דרך מוסר וצניעות, כי (כ"ה כ"ב) "ותלך לדרוס את ה'" - שהלכה בלא רשות יצחק, או שאמר: אין אנכי צריכה להגיד נבואה לבניא, כי הוא גדול מן המגיד לי (=הכרזה מן הנביא, מן הטליח שהגיד לה' ורב יעבוד צעיר').
 ועתה לא רצתה לומר לו: כך הוגד לי מאת ה' טרם לדתי. כי אמרה (=בלכה) באהבתו אוהו (=אמר) לא יברך יעקב (כלל) ויניח הכל בידי טמים, והיא ידעה כי בסבת זה (=בסבת המעשה אשר תעשה עתה) יתברך יעקב מפיו בלב שלם ובנפש חפצה.
 או הם סיבות מאת ה', כדי שיתברך יעקב וגם עמו בברכה החרב, ולו לבדו נתכבדו עלילות.

ל"ג בט"ס תבוא ואברכהו גם ברוך יהיה

אין דרך החרד חרדה גדולה עד מאד וצועק "מי הוא אשר רמני לברך אותך?!", טיסלים צעקתו לומר מיד "גם ברוך יהיה", אבל היה ראוי טיקללהו, ועוד כי היה עמו צועק עליו לאמרו: "ולמה תברכהו עתה אבני?" ואיך יאמין עמו, כי במרמה היה בתחילתו, בראותו כי עתה יברך אותו ברצונו?
 והגבון בעיני שהוא לשון חרה, יאמרו: מי אפוא הוא הצר ציד אשר יכול היה לדמותי שאברכהו, וגם שיהיה ברוך על כל פניו, כלי ידעתי כי ברוך הוא.
 או טעמו "וגם ברוך יהיה" על כרחי, שאי אפשר לי להעביר הברכה ממנו, כי מאז סברתי אותו ידע ברוח הקודש שחלה ברכתו עליו, וזהו טעם החרדה הגדולה אשר חרד, כי ידע שאבד בנו האהוב לו ברכתו לעולם...

(א) במה מסכים ט"ל עם דעת הרמב"ן?

(ב) מהו ההבדל בין טני פרוטי ומב"ן לדברי יצחק "גם ברוך יהיה"?

(ג) מהו ההבדל העקרוני בין דעת ט"ל לדעתו חסניה של הרמב"ן ביחס ל"גם ברוך יהיה"?

ב. א': ויהי כי זקן יצחק ותכהיבה עניו מראות.

בראשית רבה ס"ה (י)

אמר ר' אליעזר בן-עזריה: "מראות" ברע, מראות ברעתו של רשע. אמר הקב"ה: יתיה יצחק יוצא לטוק ויחון ברייתא אמרינן: "דין אברה דההוא רטליא!" (ויחיו חבריות, אמרינן: זה אביו של אותו רשע!) אלא הריבני מכה את עיניו והוא יושב בתוך ביתו, ד"א: "מראות" - מכה אותה ראייה, שבטעה טעקד אברהם אבינו את בנו על גבי המזבח, בכך מלאכי השרת ובטרו דמעות טעיניהם לתוך עיניו והיו רשומות בתוך עיניו, וכיון שחזקין כהו עיניו.

ר"ט"ז: א': ותכהיבה עיניו:

בעשנו של אלו, שהיו מעטנות ומקטירות לע"ז.
 ד"א: כטבעקד על גבי המזבח והיה אביו רוצה לטחטו, באותה טעה נפתחו חסמים וראו מלאכי השרת והיו בוכים וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו - לפיכך כהו עיניו, ד"א: כדי שיטול יעקב את הברכות.

ך' דוסף אבן-כספיו: ד"ה ויהי כי זקן יצחק ותכהיבה.

בטעם "ועלי בן חטעיה טבה ועיניו קמה" (סו"א א' ד ט"ו) ומי יתן ויכתב כן בכל התורה, רצוני לומר, שיכתוב חטבות בדבר דבר.

(1) מה ראו חז"ל - ובעקבות רש"י - לחפש טעם לעוררונ ולא לערשו כמטעו, כפי שמפרשו אבן-כספיו?

(2) מה ההבדל בפירוט המ' של "מראות" בין הדעת הראשונה לבין חסניה בבראשית רבה?

(3x) הסבר את הרעיון המטומל בדעה השנייה?

(4x) לפי הכלל שאין רש"י מביא מדרשים שונים אלא אם כן לא מצא אף באחד מהם ישוב על לקוטיהו - הסבר מתי מעלתו ומתי חולסתו של כל אחד משלש התשובות הניתנות ברש"י?

ג. שאלות בראב"ע

(1x) י"ג ד"ה עלי קלתך בני: אל תפחד שיקלל ואם יקלל חצי קלתו עלי ולא עליך וזה מטפט דברי הגשמים.

מה קשה לו ומה תיקן בדבריו?

(2x) כ"ז: ד"ה מטל חסמים: ט"ס של "מטל" מוטך עצמו ואחר עמו, וכן (סיכה י' ז'): "חתן בכורי פטעי פרי בסני חטאת בפשי".

(א) מה קשה לו?

(ב) הסבר את המושג "מוטך עצמו ואחר עמו".

(ג) תן דוגמאות מן התורה לצורה החבירית זו.

(ד) במה נוסח ראב"ע כאן מטאד המפרשים?